

el videomapping ha matat l'arquitectura

He tingut la fortuna que l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB) em demanés un informe extern per avaluar si la tesi de l'arquitecta **Gemma Pedragosa** titulada "Santa Coloma d'Andorra: el projecte d'una església a l'Andorra d'abans del s. XI" tenia prou nivell científic per ser defensada davant d'un tribunal de doctorand i he de dir que el té i de sobres. De fet, vaig proposar al tribunal que l'ha d'avaluar que l'atorguessin la màxima distinció.

No és la primera vegada que tinc l'honor de formar part d'un jurat de doctorand (sigui com avaluador extern o sigui com a membre del mateix jurat), però mai m'havia tocat un tema tan proper com en aquest cas: l'església de Santa Coloma. Per a mi, un dels millors edificis andorrans de tots els temps.

UN TREBALL EXTRAORDINARI

Pedragosa ens demostra que l'arquitectura eclesiàstica dita preromànica i, concretament, la part d'aquesta època de l'església de Santa Coloma d'Andorra, per molt que fos de caràcter rural, respon a una concepció arquitectònica: tria del lloc, del tipus, de la metrologia, de les proporcions i de la simbologia, demostrant que els constructors d'aquella obra, d'abans del segle XI, eren coneixedors, o si més no, aplicaven una recepta, que posseïen un elevat nivell cultural.

La tesi fa una anàlisi integral de l'església de Santa Coloma (fases de construcció, evolució i, per primera vegada, elaboració mètrica) que supera la fixació de la historiografia amb la seva part romànica, bàsicament, amb el campanar i les pintures murals, cosa que ha tergiversat la percepció de la mateixa i, per extensió, del romànic andorrà. I tot plegat es fa contextualitzant l'església en l'arquitectura europea de la qual forma part a través d'un estudi extens i minuciós que parteix d'un miler llarg de temples dispersos pel continent. Es tracta d'una nova forma d'aproximació a l'estudi de l'arquitectura religiosa d'abans del segle XI i inèdita en el cas d'Andorra.

Pedragosa ha treballat en dues línies i a dos nivells. Per una banda, la recerca documental i per un altre el treball de camp, tant a escala local com europea. La informació obtinguda queda recollida en taules que li han permès establir comparacions amb Santa Coloma. En la primera fase es fa un buidatge sistemàtic dels principals catàlegs de l'època en qüestió sobre uns criteris de selecció (cronologia, situació, quantitat de naus i d'absis i la seva geometria, l'orientació de la capçalera, la posició dels seus accessos, la diferència de mida entre la nau i l'absis, tant exteriorment com interiorment, i la tipologia). I pel que fa al segon nivell es visiten i s'aixequen el màxim d'esglésies properes a l'autora en Andorra, Catalunya i Sud de França, fonamental pels estudis tipològics i mètrics. Finalment, s'ha creuat tota

el videomapping ha matat l'arquitectura

aquesta informació amb els coneixements estrets dels textos de **Boeci** i **Cassiodor** així com dels edificis descrits a la Bíblia, des del llibre d'**Ezequial** al text de l'Apocalipsi.

L'estudi confirma la hipòtesi que l'església de Santa Coloma de finals del segle VII i principis del segle XI és el resultat d'una concepció i execució culta que demostra coneixements aritmètics, musicals i bíblics.

Una delícia de treball, profund i minuciós, centrat en la concepció arquitectònica de l'edifici, cosa que poques vegades veiem, que mereix ser publicat i ser guia de l'estudi de la resta del nostre romànic.

Guillem de Plandolit, 1902-1932, Fons Guillem Plandolit (ACAU_FGP_0057), Arxiu Nacional d'Andorra

el videomapping ha matat l'arquitectura

MÉS QUE DISCUTIBLE

Gràcies a la tesi de **Pedragosa** he pogut repassar la darrera intervenció a l'església de Santa Coloma centrada en la instal·lació d'uns aparells que projecten les imatges dels antics frescos romànics sobre les parets de l'absis.

Però, en comptes dels paraments tal com estaven, prèvia consolidació, com es va fer en l'església de Sant Climent de Taüll, aquí s'ha alterat tot l'espai. I no pas de forma fàcilment reversible.

Perquè la projecció fos el més efectista possible es van tapiar les dues finestres de l'absis, es va d'arrebossat tot l'interior, per tal assolir una superfície llisa, i es van situar una mena de calaixeres contra les parets laterals desfigurant totalment l'absis, l'espai més sagrat: el Sant dels Sants.

La finestra a llevant de Santa Coloma no era qualsevol cosa, està amarada de simbolisme perquè era el lloc de l'Ascensió de Crist i del d'on tornarà (Mateu, 24, 27). També ens indicava el dia exacte de l'any en la que es va traçar l'església, ja que els seus constructors es guiaven per la sortida del sol, no pas pel nord magnètic. Per això les esglésies preromàniques solien tenir una orientació entre el nord-est i el sud-est depenen del mes en què es posaven mans a l'obra.

La llum que estava per aquesta oberta ja no hi és. Com tampoc la que entrava per la finestra de migdia, també tancada. Recordo que contents estaven (i com ho van esbombar) els impulsors de la construcció de la nova torre de Sant Vicenç d'Enclar en descobrir el raig de sol que entrava per una de les obertures refetes. Doncs a Santa Coloma res. Tot fosc. Ja ningú es pot fer idea de com es va concebre l'espai. Ni tampoc la percepció espacial d'aquell indret amb el seu joc de llums i ombres resultat del passar dels dies i de les hores. S'ha acabat. L'hem perdut.

I un es pregunta: Era necessari desfigurar l'espai de l'absis? No es podia fer com a Sant Climent de Taüll? O mitjançant ulleres de realitat virtual per no tocar res? Per no perdre res?.

Manllevant la cançó de **The Buggles** podem dir que el vídeo "mapping" ha matat l'espai arquitectònic de l'absis de Santa Coloma en l'altar del turisme de masses.